

Glazbene aktivnosti kao poticaji u usvajanju semantičkoga sloja leksika djece rane dobi

Trogrančić Štrk, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:458627>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-14**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREB
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ANA TROGRANČIĆ ŠTRK

ZAVRŠNI RAD

**GLAZBENE AKTIVNOSTI KAO
POTICAJI U USVAJANJU
SEMANTIČKOGA SLOJA LEKSIKA
DJECE RANE DOBI**

Petrinja, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
PETRINJA

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Trogrančić Štrk

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Glazbene aktivnosti kao poticaji u usvajanju semantičkoga sloja leksika djece rane dobi

MENTOR: **dr. sc. Jelena Blašković**

SUMENTOR: **Božica Vuić, prof.**

Petrinja, rujan 2019.

ZAHVALA

Zahvaljujem suprugu i obitelji na beskrajnoj podršci i strpljenju. Također, zahvaljujem i svojim mentoricama na savjetima, uloženom vremenu i trudu.

SADRŽAJ	1
1. UVOD	7
2. JEZIK, GOVOR I SLUH	8
2.1. Jezik	8
2.2. Govor	8
2.3. Sluh	9
3. RAZVOJ GOVORA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI.....	10
3.1. Predjezično razdoblje	10
3.2. Jezično razdoblje	11
3.3. Semantika u ranom jezičnom usvajanju riječi	12
4. GLAZBA I DIJETE	12
4.1. Utjecaj glazbe na razvoj govora	12
4.2. Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću	13
4.2.1. Pjesme u dječjem vrtiću	14
4.2.2. Brojalice u dječjem vrtiću	16
4.2.3. Igre s pjevanjem u dječjem vrtiću	17
5. ISTRAŽIVANJE	18
5.1. Predmet, cilj i zadaci istraživanja	18
5.2. Sudionici u istraživanju	18
5.3. Metode rada evaluacijskog formativnog istraživanja u ciklusima	18
5.4. Tijek istraživanja i proces prikupljanja podataka	19
5.5. Prvi ciklus istraživanja	19
5.5.1. Usvajanje pjesme <i>Jež</i> u skupini s poticajima: Prvi susret	20

5.5.2. Usvajanje pjesme <i>Jež</i> u skupini bez poticaja: Prvi susret	22
5.5.3. Usvajanje pjesme <i>Jež</i> u skupini s poticajima: Drugi susret	23
5.5.4. Usvajanje pjesme <i>Jež</i> u skupini bez poticaja: Drugi susret	24
5.5.5. Usvajanje pjesme <i>Jež</i> u skupini s poticajima: Treći susret	24
5.5.6. Usvajanje pjesme <i>Jež</i> u skupini bez poticaja: Treći susret	25
5.6. Drugi ciklus istraživanja	26
5.6.1. Usvajanje pjesme <i>Brbljav žabac</i> u skupini s poticajima: Prvi susret	26
5.6.2. Usvajanje pjesme <i>Brbljav žabac</i> u skupini bez poticaja: Prvi susret	27
5.6.3. Usvajanje pjesme <i>Brbljav žabac</i> u skupini s poticajima: Drugi susret ..	28
5.6.4. Usvajanje pjesme <i>Brbljav žabac</i> u skupini bez poticaja: Drugi susret ..	29
5.6.5. Usvajanje pjesme <i>Brbljav žabac</i> u skupini s poticajima: Treći susret ...	29
5.6.6. Usvajanje pjesme <i>Brbljav žabac</i> u skupini bez poticaja: Treći susret ...	29
5.7. Treći ciklus istraživanja	30
5.7.1. Usvajanje pjesme <i>Veselje malog miša</i> u skupini s poticajima: Prvi susret	30
5.7.2. Usvajanje pjesme <i>Veselje malog miša</i> u skupini bez poticaja: Prvi susret	31
5.7.3. Usvajanje pjesme <i>Veselje malog miša</i> u skupini s poticajima: Drugi susret	32
5.7.4. Usvajanje pjesme <i>Veselje malog miša</i> u skupini bez poticaja: Drugi susret	32
5.7.5. Usvajanje pjesme <i>Veselje malog miša</i> u skupini s poticajima: Treći susret	33
5.7.6. Usvajanje pjesme <i>Veselje malog miša</i> u skupini bez poticaja: Treći susret	33
5.8. Analiza dobivenih rezultata	34

6. ZAKLJUČAK	37
LITERATURA	38
PRILOZI	40
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	49

POPIS TABLICA

Tablica 1. Dob pojave standardnog izgovora glasova (u godinama)	11
---	----

POPIS SLIKA

Slika 1. Lijeva moždana hemisfera s označenim Brocinim i Wernickeovim područjima	9
Slika 2. Senzorna motivacija bodljikavo/mekano	20
Slika 3. Dječji instrumentarij	21
Slika 4. Recitiranje pjesme Jež u skupini bez poticaja	22
Slika 5. Slika žapca kao vizualni poticaj	26

SAŽETAK

Glazba je univerzalni jezik koji pobuđuje naše emocije, motoriku i misli, a omogućava lakše učenje i usvajanje jezika. Već u ranoj dobi djeca su okružena glazbom koja potiče razvoj kognitivnih, motoričkih i kreativnih sposobnosti. Razvoj govora bitan je dio intelektualnog razvoja. Dijete usvaja govor od svojega rođenja i njime upoznaje svijet. Uz glazbene poticaje dijete se igra riječima na prirodan način i razvija složenost govora. Tekstovi pjesama bogate djetetov rječnik te šire spoznaje o njegovu okruženju i njemu samom. Glazba donosi radost djetetu i potiče ga na istraživanje, jezičnu i motoričku aktivnost.

Za potrebe ovoga rada provedeno je istraživanje koje se sastoji od tri ciklusa u vremenu od tri mjeseca. Svaki ciklus sadrži jednu pjesmu za djecu koja im se približila raznim metodičkim postupcima. U istraživanje su bile uključene dvije srednje vrtićke skupine (N=26). U jednoj vrtićkoj skupini provedeni su metodički postupci s poticajima, a druga vrtićka skupina nije imala poticaje. Izabrane su pjesme s kojima djeca prethodno nisu bila upoznata. Metodički postupci sadržavaju govorne poticaje u obliku pričanja priča i glazbene poticaje pjevanja pjesama uz instrumentalnu pratnju. Također je uključen i pokret kojim su djeca izražavala svoj doživljaj pjesme te su svoje iskustvo pjesme prikazala i u likovnom obliku. Na kraju svakog ciklusa istraživanja provjerila se usvojenost riječi iz pjesama pomoću jezičnih igara. Istraživanje je pokazalo kako djeca u skupini s poticajima brže i lakše usvajaju značenje riječi i nove riječi. U skupini bez poticaja, osim težeg usvajanja riječi i njihovog značenja, djeca nevoljko pristupaju aktivnostima što rezultira nezainteresiranošću za rad i učenje.

Ključne riječi: *glazba, govor, poticaji, dječje pjesme.*

MUSIC ACTIVITIES AS STIMULI IN THE ADOPTION OF THE SEMANTIC LAYER IN YOUNG CHILDREN'S LEXICON

SUMMARY

Music is a universal language that evokes our emotions, motor skills and thoughts, and makes language learning and language acquisition easier. From an early age, children are surrounded by music that stimulates the development of cognitive, motor and creative skills. An essential part of intellectual development is speech acquisition. It starts from the child's birth, and through it, the child learns about the world. With musical stimuli, the child plays with words in a natural way which leads to speech development. Song lyrics enrich the child's vocabulary and broaden the understanding of his/her environment and himself/herself. Music brings joy to the child and encourages him/her to explore and engage in language and motor activities.

A three cycle study over a period of three months was conducted for the purposes of this paper. Each cycle contains one song that was brought closer to children using a variety of methodological procedures. Two secondary nursery groups (N = 26) were included in the study. In one kindergarten group, methodological procedures were performed with stimuli and the other kindergarten group had no stimuli. The children were not previously familiar with the songs selected. Methodological procedures include speech stimuli in the form of storytelling and musical stimuli for singing songs with instrumental accompaniment. Children could express their experience of the song through movement, as well as in a visual form. At the end of each research cycle, lyrics acquisition was checked using language games. The study found that children in the stimuli group acquire new words and their meaning more quickly and easily. In the non-stimuli group, besides the more difficult acquisition of words and their meaning, children are reluctant to engage in activities, resulting in a lack of interest in work and learning.

Key words: *music, speech, stimuli, children's songs.*

1.UVOD

Dijete osjeća i doživljava glazbu prije svog rođenja. Okružuju ga ritmični otkucaji majčina srca. U prvim danima svoga života dijete uspostavlja dodir s okolinom i pokušava komunicirati raznim zvukovima i pokretima. Doticaj djeteta i glazbe nastavlja se uspavankama koje majka pjeva. Dijete svojim fizičkim razvojem sve više napreduje i usvaja govor.

Šmit (2001) kaže da su vrednote govorenoga jezika pune tonova, intenziteta i pokreta te raskidaju granice između glazbe i govora. Znanstvenici su dokazali povezanost govora i glazbe, kao na primjer Šmit (2001), koji navodi da su ritam i intonacija sastavnice govora bitnih za pravilan razvoj govora djeteta. Ritam i intonacija dodirne su točke glazbe i govora. Oni se međusobno prožimaju i isprepliću. Glazba ima i terapijski učinak na poremećaje govora. Prema Guberini (2010) i njegovom verbatonalnom sustavu, čovjek vrednotama govornoga jezika rehabilitira slušanje i govor te usvaja materinski jezik.

Glazba pokreće djecu. Djeca je doživljavaju svim svojim tijelom plešući, svirajući i pjevajući. Melodije i ritmovi ulaze u njihovo pamćenje i čestim ponavljanjem dječjih pjesama usvajaju nove riječi. Prema Jurišić i Sam Palmić (2002), glazba je za dijete emocija koju izražava govorom. Govorom dijete prenosi misli, informacije i osjećaje. Govor je ritmički određen, a ritam je temeljni glazbeni element. Govorno-ritmičke igre su glazbene i ritmičke stimulacije koje služe kao poticaj za razvoj govora (Herljević i Posokhova, 2002).

Ovaj rad bavi se istraživanjem doprinosa različitih glazbenih aktivnosti na usvajanje i razvoj govora.

2. JEZIK, GOVOR I SLUH

Jezik, govor i sluh najvažnije su sastavnice razvoja govorne proizvodnje. „Jezični input temelj je za razvoj dječjeg jezika“ (Kuvač Kraljević 2017, str. 18). Posokhova (1999) smatra da je govor socijalni fenomen, a njegov razvoj moguć je jedino u ljudskom okruženju. Najprirodnije okruženje za razvoj jezika djeteta je obitelj. Pravilan razvoj i usvajanje govora omogućava uredan sluh djeteta.

2.1. Jezik

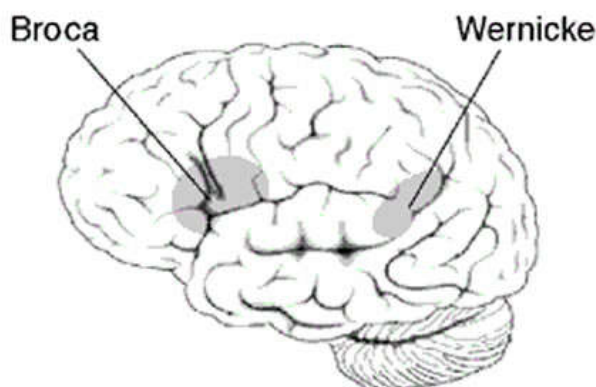
Prema Kuvač Kraljević (2017), jezik je dogovoren, organiziran i apstraktan sustav znakova. Strukturu jezika čine: fonologija, morfologija, sintaksa, semantika i pragmatika. Razvoj ovih sastavnica dovodi do potpunog ovladavanja i korištenja jezikom. U suprotnom dolazi do glasovnih i jezičnih poremećaja.

Usvajanje jezika kod djeteta ovisi o biološkim i socijalnim čimbenicima. Postoje tri teorije o usvajanju jezika: empiristička, teorija nativizma i teorija o međudjelovanju. Empiristička smatra okolinu ključnim čimbenikom i pokretačem dječjega razvoja. Teorija nativizma stavlja naglasak na prirodenu urođenost čovjeka da usvoji jezik. Teorija o međudjelovanju temelji se na jezičnome usvajanju međudjelovanjem razvojnih utjecaja i urođenog i okolišnog podrijetla (Kuvač, 2007). Usvajanje jezika pokazuje neka zajednička svojstva bez obzira na pojedinca koji ga usvaja, jezik koji se usvaja i okolnosti u kojima se usvaja. Dijete neizbježno usvaja svoj materinski jezik i do svoje šeste godine vlada složenim jezičnim strukturama. Prema Apel i Masterson (2004), jačanjem jezičnih vještina dijete bolje izražava svoje osjećaje, ideje, misli, informacije. Dakle, jezik je most prema gotovo svakom aspektu djetetova života. To je temelj za budućnost djetetova socijaliziranja i življenja u društvu.

2.2. Govor

Jezik i govor dva su međuovisna sustava. Govor je čovjekovo ostvarenje jezika i način komuniciranja s okolinom. „Optimalni sastavni dijelovi govorne cjeline su situacija, ritam i intonacija“ (Guberina, 2010, str. 29). Guberina (2010) navodi da je ritam najvažniji u usvajanju jezika jer prethodi govoru i harmoniji tijela. Prema

Horga i Liker (2016), dijete usvaja govor koristeći genetske predispozicije od rođenja dok ne ovlada njima do razine odrasle osobe. U prednjem dijelu čeonoga režnja mozga nalaze se dva područja za jezičnu djelatnost: Brocino i Wernickeovo područje (slika 1).

Slika 1. Lijeva moždana hemisfera s označenim Brocinim i Wernickeovim područjima¹

Prema Horga i Liker (2016), u Wernickovom području pohranjuju se akustične slike, a u Brocinom dijelu motorički artikulacijski programi. Ta dva područja međusobno su povezana. Osim genetske predispozicije, prostorno-materijalno okruženje čini veliku ulogu u razvoju i usvajanju govora. Iznimna je važnost izloženosti poticajima djece rane dobi koji im pomažu u lakšem usvajanju govora.

2.3. Sluh

Sluh je jedno od primarnih ljudskih osjetila pomoću kojega dijete doživljava svijet oko sebe. Dijete prima slušne podražaje još u majčinoj utrobi. Za razvoj govora i usvajanje riječi djeteta važni su fiziološki sluh i fonemski sluh. Prema definiciji u *Hrvatskoj enciklopediji*, sluh se definira kao „osjet kojim se zamjećuju zvukovi i tumači njihovo značenje. Uho može zamijetiti nekoliko obilježja zvuka: visinu, glasnoću i boju zvuka te smjer iz kojega zvuk dolazi. U djetinjstvu se mogu čuti frekvencije od 20 do 20 000 Hz...”² Fiziološki uredno razvijen sluh djeteta čini osnovu za daljnje usvajanje jezika i govora. Fonemski sluh je mogućnost

¹ Medicina – zdravstveni portal. Dostupno na: <http://www.zdravlje.eu/> (12 .8. 2019.)

² Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: [http:// www.enciklopedija.hr/](http://www.enciklopedija.hr/) (13.8. 2019.)

prepoznavanja i razlikovanja glasova jezika (Posokhova, 2005). Dijete od rođenja sluša majčin glas i prepoznaje ga. Ubrzo uči i razlikovati glasove. Slušanje mu pomaže u percipiranju okoline, ali i u stvaranju svoga govora. „Dijete koje usvaja glasovni sustav materinjeg jezika mora naučiti koje su glasovne razlike važne, a koje nisu“ (Apel i Masterson, 2004 str. 22).

3. RAZVOJ GOVORA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Govor se može razvijati uz neprestane poticaje govornih centara u mozgu. Dijete uči govor oponašanjem i slušanjem, a nedostatak tih poticaja može uzrokovati poremećaje u govoru. Poticaji bi trebali biti raznovrsni, od pjevanja uspavanki, dječjih pjesmica, stimuliranja fine motorike ruku i postavljanja pitanja (Posokhova, 1999).

3.1. Predjezično razdoblje

Jezični razvoj počinje još u preporodnom razdoblju (Kuvač, 2007). Fetus je osjetljiv na zvukove i melodiju materinskoga jezika. Dijete rođenjem uspostavlja kontakt s okolinom. Predjezično razdoblje traje do proizvodnje svoje prve riječi, oko prve godine života. Unutar tog razdoblja dijete komunicira nizom nejezičnih izraza kao što su plač, krik, smijeh, gukanje i njima iskazuje svoje potrebe. *Maminski* jezik ima veliku ulogu u početku razvoja jezika. To je posebno strukturiran jezik čija su obilježja: dužina, složenost iskaza i izražajnost (Jelaska, 2005). Sporazumijevanje jezikom počinje od prvog dana kada majka počinje razgovarati s novorođenčecom različitim zvukovima. Guberina (2010) navodi da dijete tijekom prvog mjeseca svog postojanja proizvodi suglasničke skupine glasova: (kr), (hr) i (gr). Na tu proizvodnju ne utječe jezik usvajanja niti razvijenost fiziološkog sluha nego ležeći položaj djeteta. Prema Posokhovej (1999), prva faza razvoja govora traje od rođenja do osmog tjedna života. Unutar te faze dijete iskazuje svoje fiziološke potrebe glasanjem krikom ili plačem. Mozak novorođenčeta plastičan je i u toj fazi uči se kontroliranju izgovora glasova i slušanju (Posokhova, 1999). Dijete postupno uspostavlja kontrolu nad fiziološkom strukturom govora kao što su intenzitet glasa, glasnice i govorni organi. Nakon drugog mjeseca života pojavljuje se osmijeh i

gukanje. Dijete uspostavlja kontrolu nad izgovorom i ovladava intonacijom. Ono počinje uspostavljati odnos s okolinom te u toj interakciji započinje s gukanjem. Prvo se izražava samoglasnicima, a nakon određenog vremena reduciranim suglasnicima. U narednim mjesecima, do otprilike 8. mjeseca života, počinje sjediti i postaje motorički aktivnije pa se govor mijenja. Počinje brbljanje koje se kasnije razvija u slogovno brbljanje. Kuvač Kraljević i Kologranić Belić (2015) navode da se brbljanje sastoji od dvije faze: redupliciranog brbljanja i nedupliciranog brbljanja. Reduplicirano brbljanje je kada dijete proizvodi iste slogove (npr. *ta-ta-ta*), a neduplicirano brbljanje je kada stvara niz različitih slogova (npr. *ma-ta-ba*). Tu se oblikuje samostalna komunikativna aktivnost i produktivan fonološki razvoj.

3.2. Jezično razdoblje

Dijete počinje hodati, proizvodi svoju prvu smislenu riječ oko prve godine, a tada i postupno usvaja glasove.

Tablica 1. *Dob pojave standardnog izgovora glasova (u godinama)* (Posokhova, 2005, str. 11)

1 - 2	2 - 3	3,5 – 4,5	4,5 - 5
A, O, E, P, B	I, U, F, V, T, D, N, NJ, M, K, H, J	S, Z, C, Š, Ž, L, LJ	Č, Ć, DŽ Đ, R

U sintaktičkom razvoju govora pojavljuje se holofraza. Holofraza je izraz koji ima značenje cijele rečenice. Na primjer, riječ *mama* može značiti „gladan sam“, „podigni me“. Dijete u dobi od 12. do 18. mjeseca ima fond od 50 riječi. Tada nastaje rječnički brzac u kojem naglo dolazi do usvajanja velikog broja riječi, 10 do 20 riječi na dan (Jelaska, 2005). Zatim dolazi do razdoblja dvočlanih rečenica od 20. do 24. mjeseca (*mama pa-pa*). U drugoj godini javlja se telegrafski govor koji nastaje spajanjem riječi bez njihova morfološkog značenja (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015). Primjer telegrafskog govora je „*tata posao*“ umjesto „*tata ide na posao*“. Na kraju sintaktičkog razvoja dolazi do pojave prve gramatičke riječi. U morfološkom razvoju javljaju se pogreške u govoru. Dijete proizvodi oblike koje nije

čulo proširujući ili sužujući primjenu obličnih pravila. Primjer toga je *pušati – mama puše* koje govori djevojčica koja je htjela da joj mama ohladi jelo. U semantičkom razvoju govora javljaju se neologizmi ili dječje novotvorenice. To su spontane tvorbe stvaralačke spoznajno osjećajne jezične djelatnosti (npr. *kanek – konj*). Leksičko poopćavanje je kada dijete za vuka i lisicu kaže pas. Leksičko sužavanje je kada svoju igračku vlaka imenuje vlakom, ali ne i pravi vlak na tračnicama (Kuvač, 2007). Osnovu materinskoga jezika dijete usvaja između treće i četvrte godine. Prema Kuvač Kraljević i Kologranić Belić (2015), osnova materinskoga jezika označava usvojenost temeljnih odrednica svih jezičnih sastavnica i time jezik postaje glavnim sredstvom komunikacije i interakcije s okolinom.

3.3. Semantika u ranom jezičnom usvajanju riječi

Semantika je jezikoslovna disciplina koja se bavi značenjem jezičnih elemenata. Ova disciplina opisuje značenje i odnose među riječima i drugim jezičnim elementima jezika (Hržica, Peretić, 2015). Prema Likierman i Muter (2007), semantika se u predškolskoj dobi odnosi na razvoj vokabulara. Dijete razumije značenje mnogih riječi prije nego ih upotrijebi u razgovoru. Prema Hržica i Peretić (2015), djeca semantičke odnose usvajaju postupno. U većini slučajeva prvo usvajaju određeni broj imenica. Glagoli su složeniji i javljaju se kasnije kao i pridjevi. Pridjevi su vrsta riječi za čije je usvajanje važan kontrast (na primjer, boje).

4. GLAZBA I DIJETE

Glazba utječe na sveukupan razvoj djeteta. Prenosi osjećaje, a uz pjevanje i ples djeca bogate svoja iskustva upoznavanja svijeta oko sebe (Goldberg, 2003).

4.1. Utjecaj glazbe na razvoj govora

Glazba je univerzalni jezik koji pobuđuje emocije, motoriku i misli, a omogućava lakše učenje i usvajanje jezika. Već u ranoj dobi djeca su okružena glazbom koja potiče razvoj kognitivnih, motoričkih i kreativnih sposobnosti. Bitan dio intelektualnog razvoja je razvoj govora. Uz glazbene poticaje dijete se igra riječima

na prirodan način i razvija složenost govora. Tekstovi pjesama bogate djetetov rječnik te šire spoznaje o njegovu okruženju i njemu samom. Prvi doticaj djeteta s glazbom su uspavanke. Uspavanke su glazbeno jednostavne pjesme, jednolične i uspavljujuće rime te malih intervalskih raspona. Majčin glas donosi mir i osjećaj sigurnosti. Dječje pjesme i brojalice najčešći su glazbeno-ritmički oblici s kojima se dijete susreće (Predojević, 2013). Brojalice pomažu djetetu pri razvoju osjećaja za ritam, tempo, dinamiku, melodiju. Savladavanjem govornih i glazbenih vrednota dijete uspostavlja kontrolu nad svojim izgovorom i govorom. Vrednote govornoga jezika su: intonacija, ritam, intenzitet, napetost, pauza, tempo, gesta i realan kontekst. Prema Šmit (2001), u vrednotama govornoga jezika osjeća se nedjeljiva povezanost između glazbenih i jezičnih elemenata. Djeca najranije dobi pokazuju zanimanje za glazbu. U Moogovom (1967, navedeno u Šmit, 2001) istraživanju primijećeno je kako dijete u dobi od četiri do šest mjeseci prekida aktivnost koju je dotad obavljalo, okreće se prema izvoru zvuka i pokazuje znakove zadovoljstva.

4.2. Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću

Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću su: igre s pjevanjem, obrada brojalice, obrada pjesme, poticanje dječjeg stvaralaštva, aktivno slušanje glazbe i sviranje na udaraljka (Gospodnetić, 2011, 2015). Gospodnetić (2015) navodi kako se pjesme, brojalice i aktivno slušanje glazbe obrađuju uz pokret, aplikacije i udaraljke. Aktivnosti poticanja dječjeg stvaralaštva djeci se pružaju mogućnost stvaranja i razvijanja kreativnosti koja im je urođena. U igrama s pjevanjem djeca oponašanjem uče pravilno pjevanje i pokret te razvijaju glazbeni sluh, senzibilitet za ritam, metar. Sviranje na udaraljka motivira djecu na kretanje i produžuje aktivnost. Djeca pomoću metodički smišljenih aktivnosti upoznaju glazbenu kulturu. Glazba se prenosi igrom. Odgajatelj uvježbava sviranje i pjevanje pjesme. Prije glazbene aktivnosti važno je osmisliti prostor izvedbe. To može biti kutić u vrtiću, tepih ili dvorište. Ovisno o potrebama izvedbe. Konceptija aktivnosti sastoji se od uvodnog, glavnog i završnog dijela. Uvodni dio mogu biti neglazbeni poticaji npr. bajka ili slikovnica. U glavnom dijelu aktivnosti djeca se upoznaju s novim glazbenim sadržajima demonstracijom odgajatelja ili auditivnog medija (pri slušanju glazbe). Završni dio može biti likovni doživljaj pjesme. Cilj aktivnosti je okruženost djeteta

glazbom i razvijanje glazbenoga sluha. Dobro isplanirana aktivnost produžuje pažnju i uživanje djeteta u udaraljka i dramatizaciji (Gospodnetić, 2011). Odgajatelj daje intonaciju na instrumentu prije početka pjevanja kako bi se izbjeglo preduboko pjevanje.

4.2.1. Pjesme u dječjem vrtiću

Pjesma je za dijete izvor radosti i igre jer se dijete igra pjevajući (Marić i Goran, 2013). U vrtiću se obrađuju pjesme na hrvatskom jeziku. Djeca pjevaju pjesme po sluhu oponašajući odgajatelja. Biraju se pjesme koje su prilagođene tekstom, opsegom i stilom. obrađuju se umjetničke pjesme (komponirane) ili narodne folklorne, tradicijske (Gospodnetić, 2011; 2015). Narodne ili dječje pjesme stvorila su djeca. Crnković je takvu vrstu dječjih pjesama, u svojoj knjizi *Hrvatske malešnice* (1998) nazvao malešnice. Malešnice su, prema Velički i Katarinčić (2011), prvi pjesnički tekstovi s kojima se dijete susreće. “Fonološka struktura malešnica u sebi sadrži sve glasove jezika koje dijete treba usvojiti“ (Velički i Katarinčić, 2011, str. 25). Podvrste malešnica koje se najčešće koriste u vrtiću su: brojalice, zagonetke, pjesme za igru, uspavanke, jezikolomilice... Malešnice potiču dijete na sudjelovanje ne samo pjevanjem, nego i pokretom. Pjesme za djecu stvaraju odrasli i poznato je ime autora (Gospodnetić, 2011). Pri usvajanju glazbenoga djela pozornost treba obratiti na glasovne mogućnosti djece i njihove opsege. „*Opseg pjesama za mlađu skupinu (3-4 godine) je od e1 do a1. Opseg pjesama za srednju skupinu (4-5 godina) je od d1 do a1 ili h1. Opseg pjesama za stariju skupinu (5-7godina) je od c1 do c2, eventualno e2.*“ (Gospodnetić, 2011; 2015). Nepoštivanjem ovih opsega glasova može dovesti do stvaranja čvorića na glasnicama djece, tj. glasovnih poremećaja. Pri smišljanju glazbene aktivnosti, odgajatelj smišlja temu i što želi postići. Prvo se uvježbava brojenje metra pjesme ili brojalice i lupkanje doba rukom ili nogom (Gospodnetić, 2011).

- Primjer dječje pjesme koja je u tonalitetu prilagođena najmlađoj skupini djece:

Patak
(intonacija: e1)

Janez Bitenc

I - de, i - de pa - tak na da - le - ki put.
Re - pič mu je kra - tak, kljun je nje - gov žut.
Ka - o voj - nik stu - pa, tra - ta ra - ta ta.
I - de da se ku - pa, kva - kva kva - kva kva.

(Gospodnetić, Novosel i Blašković, 2010, str.3)

- Primjer pjesme za djecu koja je glazbom i tekstem prilagođena djeci:

Jesenska pjesma

V. Stojanov

Polagano

Ti - ho, ti - ho pa - da list za li - stom žut,
Nes - ta - le su pti - ce da - le - ko na jug,
po - kri - o je sta - ze, ces - te šum - ski put. Vje - tar gra - ne lju - lja,
o - tiš - le sa sun - cem, put je nji - hov dug. Pje - sme ne - ma vi - še,
nje - žno k'o u snu, bla - gi mir je šu - mu o - bu - ze - o svu.
svu - da vla - da muk, sa - mo žu - to liš - če ti - ho pa - da svud.

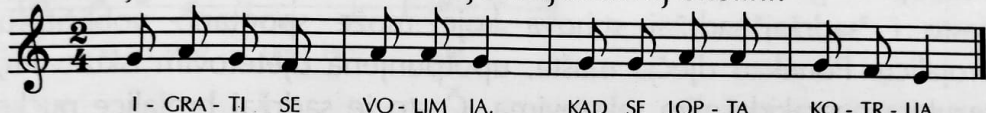
(Marić i Goran, 2013, str. 59)

4.2.2. Brojalice u dječjem vrtiću

Brojalica je vrsta ritmičkog govora koju stvaraju djeca (Gospodnetić, 2011; 2015; Sam i Jurišić, 2002). Melodija je jednostavna i sastavljena od dva do tri tona. Brojalice služe djeci za razbrojavanje prije igre (Gospodnetić, 2011). Prema Šmit (2011), brojalice oslobađaju govor djece i razvijaju njihovo pamćenje. Gospodnetić (2011) ističe kako se u vrtiću pri prvom susretu brojalice obrađuju uz metar, koji je djeci prirodniji, i ritam. Gospodnetić (2011; 2015) brojalice dijeli na: brojalice sa smislom (racionalne), bez smisla (iracionalne) i u mješovitoj mjeri. Sam i Jurišić (2002) brojalice dijele na pjevane i govorene, a prema sadržaju na smislene i kombinirane. S obzirom na tekst, dijele ih na konkretne, besmislene i kombinirane.

- Primjer konkretne brojalice koja sadržajem konkretizira određene situacije:

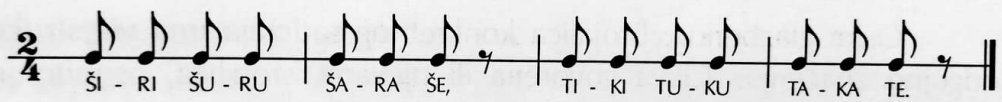
1. Zbivanja i svakodnevne situacije u djetetovoj okolini:

I - GRA - TI SE VO - LIM JA, KAD SE LOP - TA KO - TR - LJA.

(Jurišić i Sam Palmić, 2002, str. 26.)

- Primjer besmislene brojalice koja nema određeno značenje i sadržaj:

ŠI - RI ŠU - RU ŠA - RA ŠE, TI - KI TU - KU TA - KA TE.

(Jurišić i Sam Palmić, 2002, str. 28.)

- Primjer kombiniranih brojalica kojima je sadržaj sastavljen od konkretnih i besmislenih dijelova teksta:

EN - CI, BEN - CI NA KA - MEN - CI

ili

E - CI, PE - CI PEC, TI SI MA - LI ZEC

(Jurišić i Sam Palmić, 2002, str. 28.)

4.2.3. Igre s pjevanjem u dječjem vrtiću

Gospodnetić (2011; 2015) kaže da su igre s pjevanjem folklor koji su djeca stvarala stoljećima. Nekada su to bile igre koje su djeca stvarala u zajedničkim susretima na otvorenom, u dvorištima, parku ili igralištu. Danas igre s pjevanjem u vrtiću imaju cilj stvoriti ozračje u kojem su djeca okružena glazbom i aktivno sudjeluju pokretom. Prema Marić i Goran (2013), dijete više puta pjeva i ponavlja pjesme. „Pjesma se pretvara u igru kada dijete uz nju svira na udaraljka, kreće se ili plješće uživajući u skladu melodije, ritma i svoga pokreta“ (Marić i Goran, 2013, str 56.) Djeca uživaju u skladbi i zbog svoje potrebe za plesanjem stvaraju pokrete i ples. U igrama s pjevanjem, osim likovnog i glazbenog izraza, može se uvesti i scenski izraz. U scenskom izrazu djeca se poistovjećuju s likovima i uživljavaju u pjesme.

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Predmet, cilj i zadaci istraživanja

Predmet istraživanja je ispitati kako glazbene aktivnosti pomažu pri usvajanju jezika i govora. Pokušalo se utvrditi imaju li djeca, nakon ponuđenih glazbenih aktivnosti, bogatiji rječnik i jasniji govor.

Cilj istraživanja je proučiti potiču li glazbene aktivnosti na lakše i brže usvajanje semantičkoga sloja leksika.

Zadaci koji se postavljaju u ovom istraživanju su sljedeći:

1. utvrditi utječu li glazbeni poticaji na usvajanje novih riječi
2. utvrditi usvajaju li djeca bez glazbenih poticaja nove riječi

Postoje dvije istraživačke skupine:

- skupina s poticajima kojoj se nude raznovrsne glazbene aktivnosti kako bi se utvrdio utjecaj glazbe na jezik i govor
- skupina bez poticaja kojoj se ne nude glazbene aktivnosti kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri djeca slabije usvajaju jezik i govor od skupine s poticajima

5.2. Sudionici u istraživanju

U istraživanju provedenom u pedagoškoj godini 2018./2019. sudjelovale su dvije srednje vrtićke skupine u dobi od 3 do 5 godina u sklopu Dječjeg vrtića Sisak Stari (N=26). U skupini s poticajima sudjelovalo je petnaestero djece, a u skupini bez poticaja njih jedanaestero.

5.3. Metode rada evaluacijskog formativnog istraživanju u ciklusima

Evaluacijsko formativno istraživanje, prema Bogner (2000), istraživanje je koje se bavi procesima promjene. Ovaj tip istraživanja izabran je radi doprinosa glazbenih aktivnosti u usvajanju jezika i govora. Izabrane su dvije vrtićke skupine, s poticajem i bez njega. Pratio se proces promjene usvajanja riječi nakon odrađenih aktivnosti.

Metode ovog istraživanja su promatranje, pažljivo praćenje i pomno bilježenje. Kamerom se detaljno bilježi promatrano, a nakon toga se zapažene aktivnosti i promjene opisuju riječima.

5.4. Tijek istraživanja i proces prikupljanja podataka

Vremenski tijek istraživanja je tri mjeseca. Proces se sastoji od tri ciklusa održana jednom u mjesecu. Izabrana je obrada jedne pjesme mjesečno kako djeci proces ne bi bio naporan. Svaki ciklus sadrži tri susreta s djecom unutar deset dana. Istraživanje se prvo provodilo u skupini s poticajima, a sljedeći dan u skupini bez poticaja. Vremenski razmaci unutar jedne skupine bili su dva dana.

Prije početka istraživanja izrađeni su protokoli za skupinu s poticajima i skupinu bez poticaja (prilog 1, prilog 2, prilog 3, prilog 4, prilog 5, prilog 6).

Sve pjesme uključene u istraživanje izabrane su prema dobi pojave standardnog izgovora glasova (tablica 1).

Protokoli skupine s poticajima sadržavali su u prvom susretu neglazbenu motivaciju, primjerice slike, senzornu motivaciju i čitanje priča. Odabrana pjesma uvježbala se sviranjem dobi i bila je otpjevana uz instrumentalnu pratnju. Pri drugom susretu provjeravala se usvojenost riječi pjesme, obrađivala se brojalica ili igra s pjevanjem i ponavljala se pjesma uz instrumentalnu pratnju. Treći susret s djecom bio je usmjeren na provjeru usvojenosti riječi i govora pomoću raznih jezičnih igara.

Protokoli skupine bez poticaja sadržavali su u prvom susretu recitiranje pjesme i postavljanje pitanja o istoj. U drugom se susretu provjeravala usvojenost riječi pitanjima i na kraju se zajednički pokušala ponoviti pjesma. Treći susret skupine bez poticaja bio je jednak skupini s poticajima kako bi se bolje utvrdila razlika među skupinama.

5.5. Prvi ciklus istraživanja

Za prvi ciklus istraživanja odabrana je pjesma *Jež* jer sadrži glasove koje bi djeca u toj dobi trebala usvojiti. Popis riječi koje su poželjne za usvajanje: *kratke, njuška, šuška, strašna, zvijer, jež, bodljikavi, žuri, lišća, hrušt*.

Aktivnosti u grupi s poticajima sastojale su se od senzorne motivacije, čitanja priča, izvođenja igara s pjevanjem i jezičnih igara. Skupini bez poticaja recitirana je pjesma uz postavljena pitanja. Provjera usvojenosti riječi provedena je na isti način u skupini s poticajima i skupini bez poticaja.

5.5.1. Usvajanje pjesme *Jež* u skupini s poticajima: Prvi susret

Istraživanje je započelo 4. ožujka 2019. godine u skupini koja će biti izložena glazbenim poticajima. Istraživač je došao u 9 sati i prvo se upoznao s djecom. Pokazane su im klavijature i objašnjeno da će danas pjevati pjesmicu. Bili su jako uzbuđeni i zainteresirani.

Pozvani su na tepih. Pokazani su im predmeti (slika 2.) koji su pripremljeni (pamučnu vatu i ljuske od kestena) i rečeno im je da će prvo istraživati.

Slika 2. *Senzorna motivacija bodljikavo/mekano*

Zatim im je pružena pamučna vata kako bi je opipali i istražili svojim prstima, a oni su rekli da je to oblak. Pitani su ih kakav je oblak, a oni su odgovorili da je bijel. Onda su pitani kakav je kad ga dodirnu i svi su rekli da je mekan. Izvađena je ovojnica ploda divljeg kestena i dana im je da je opipaju. Odmah su zaključili da je ovojnica *pikava*, a jedan dječak je rekao kako je to dio kestena. Tu su uočili razliku mekano (mekane pamučne vate) i bodljikavo (ovojnica ploda kestena).

Pitani su postoji li životinja koja je bodljikava, na što su jednoglasno povikali da je to jež. Pozvani su zajedno poslušati jednu priču o ježu (prilog 7). Nakon pročitane priče postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kakav je bio jež?
- Gdje je išao?
- Koga je išao posjetiti?
- Kakav je bio njegov prijatelj?
- Što je tresao s grana?
- Gdje su pale jabuke i što je on učinio s njima?

Djeca su aktivno odgovarala na pitanja.

Pokazane su im klavijature i rečeno im je da će se odsvirati pjesma koja se zove *Jež* (prilog 11). Objašnjeno im je da će istraživač prvo sam odsvirati pjesmicu pa će je zajedno pjevati. Nakon odsvirane pjesme upitani su hoće li je zajedno ponoviti. Pjesma je ponovljena tri do četiri puta na instrumentu, a oni su tiho izgovarali riječi koje su upamtili.

Izvađen je dječji instrumentarij (slika 3.) koji je samostalno izrađen za potrebe istraživanja, a sastoji se od bubnjeva i šuškalica.

Slika 3. *Dječji instrumentarij*

Svako dijete izabralo je svoj instrument. Ponovno su pozvani sjesti na tepih. Istraživali su svoj instrument, kako zvuči i kako ga mogu svirati. Rečeno im je da će pjevati pjesmicu i svirati na instrumentima. Prvo su zajedno izgovorili tekst pjesmice bez glazbe. Dok su izgovarali riječi pjesme, lupkali su po instrumentima. Zatim im je

odsvirana pjesma na klavijaturama, a oni su pratili na dječjem instrumentariju. Sada su već znali ponoviti više riječi.

5.5.2. Usvajanje pjesme *Jež* u skupini bez poticaja: Prvi susret

Prvi susret djece u skupini bez poticaja (slika 4.) bio je 5. ožujka 2019. godine. Istraživač je došao u grupu i predstavio se djeci. Pozvani su na tepih i rečeno im je da će danas pričati o jednoj pjesmici koja se zove *Jež*.

Slika 4. *Recitiranje pjesme Jež u skupini bez poticaja*

Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Jesu li ikada vidjeli ježa?
- Kako jež izgleda?
- Jesu li ga ikad dodirnuli?

I oni su također zaključili da je jež *pikav*.

Zatim sam im je izrecitirana pjesmica, a oni su pažljivo slušali. Ponovljena im je pjesmica, ali uz sporiji izgovor. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kakve noge ima jež?
- Kakvu ima njušku?

- Što ima na svom tijelu?
- Kamo žuri jež?
- Koga lovi jež?

Nakon postavljenih pitanja rečeno im je da će zajedno pokušati recitirati pjesmicu. Kao i u skupini s poticajima, djeca su ponavljala riječi koje su upamtili. Na kraju su im voditelji zahvalili, a dogovoren je zajednički susret za dva dana.

5.5.3. Usvajanje pjesme *Jež* u skupini s poticajima: Drugi susret

Drugi susret sa skupinom s poticajima upriličio se 7. ožujka 2019. godine. Voditelji su pozdravili djecu koja su odmah zapitkivala hoće li se danas svirati. Pozvani su sjesti na tepih gdje će razgovarati o pjesmici. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kako se zove pjesma koju smo prošli put pjevali?
- Kakav je jež?
- Kakve su mu noge?
- Kakva mu je njuška?
- Što jež lovi?
- Preko čega jež žuri?

U glas su odgovorili da se pjesmica zove jež. *Jež je bodljikav. Ima kratke noge i malu njušku. Jež lovi miša i zmiju te se žuri preko lišća. I voli brati jabuke.*

Rečeno im je da će ponoviti pjesmicu uz pomoć pljeskanja. Prvo im je otpjevana pjesma uz pljeskanje, a zatim su je ponovili zajedno uz pucketanje prstima. Djeca su dobro pratila dobu pjesme i sada su već znala dosta riječi. Odsvirana je pjesmica na klavijaturama, a djeca su glasovno pratila. Podijeljen im je dječji instrumentarij pa su se svi pridružili ritmu. Djeca su veselo ustala, pjevala su i svirala u ritmu pjesme. Riječi pjesmice dobro su usvojili, znali su gotovo cijeli tekst napamet.

Pitani su znaju li *Boc, boc iglicama* (prilog 8), na što su potvrdno odgovorili. Pozvani su na zajedničko izvođenje. Pjesma je otpjevana i pokazani su im pokreti, a zatim su zajedno ponovili. Djeca su znala riječi i ponavljala su pokrete. To im je bilo zabavno i tražili su višekratno ponavljanje. Za kraj im je predloženo da nacrtaju ježa.

5.5.4. Usvajanje pjesme *Jež* u skupini bez poticaja: Drugi susret

Drugi susret sa skupinom bez poticaja je bio 8. ožujka 2019. godine u 9 sati. Djeca su pozdravljena i pozvana da se okupe na tepihu. Rečeno im je da će razgovarati o pjesmici koju su pjevali prošlog puta. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kako se zove pjesmica?
- Kakve su ježu noge?
- Kakva je ježu njuška?
- Što ima jež na leđima?
- Preko čega jež žuri?
- Koga jež lovi?

Nisu se sjećali kako se pjesmica zove. Na pitanje kakve su ježu noge i njuška odgovor je bio male umjesto kratke. Rekli su da jež ima pikave bodlje na leđima, ali im je trebalo malo vremena da se prisjete. Nisu znali preko čega žuri jež. Na odgovor koga lovi jež rekli su da lovi miša i zmiju. Zatim im je rečeno da će zajedno ponoviti pjesmicu. Djeca su djelovala nezainteresirano. Jedan dječak se ustao i otišao s tepiha. Pri ponavljanju pjesmice samo je jedna curica izgovorila par riječi. Ostatak djece je otvarao usta pokušavajući oponašati mimiku istraživačevog lica.

5.5.5. Usvajanje pjesme *Jež* u skupini s poticajima: Treći susret

Treći susret skupine s poticajima bio je 11. ožujka 2019. godine. Djeca su pozdravljena i pitala su hoće li danas pjevat ježića. Odgajateljica im je rekla da pospreme stvari s tepiha da mogu pjevati. Svaki put kada su pripremane klavijature i stavljene na stol, zainteresirano su prilazili i pokušali svirati na njima. Pozvani su na tepih. Rečeno im je da će danas odgonetnuti zagonetku. Odmah su znatiželjno upitali kakvu. Postavljene su im sljedeće zagonetke koje su odmah pogodili.

Imam igle

Bodlje ima, kaktus nije

ne znam šiti

kad uplašiš ga

tko će mene pogoditi?

u klupko se svije.

Rečeno im je da će sada igrati jednu igru. Objašnjeno im je da će istraživač reći jedno slovo, a oni imaju zadatak reći riječi koje počinju s tim slovom. Prvo slovo je *j*, a oni su rekli *jež, jelen, slon*. Drugo slovo je *b*, a oni su rekli *bolnica, bor*. Slovo *l* su nabrojili *lopta, Luka*. Slovo *h* su rekli *hlopta, hrčak, krušt*. Slovo *z* su rekli *zmija*, slovo *m* kao *miš, mačka*, slovo *nj* kao *njuška*.

Zatim im je rečeno da će igrati igru *Poigraj se rimu složi* (prilog 10) i tu će pokušati naći rimu. Istraživač će početi, a oni će nastaviti. Pravilno su uočili rime: *bjež – jež, pikav – bodljikav, liju – zmiju, smjer – zvijer, češka – njuška*.

Nakon igara pjevali su pjesmicu te pljeskali dobu i ritam. Djeca su ponovila pjesmu uz pomoć pljeskanja, znali su gotovo sve riječi pjesmice i pravilno su ih izgovarali.

5.5.6. Usvajanje pjesme *Jež* u skupini bez poticaja: Treći susret

Treći susret skupine bez poticaja bio je 12. ožujka 2019. godine. Djeca su pozdravljena i okupljena na tepih. Rečeno im je da će danas rješavati zagonetke, a pitali su ih znaju što je to zagonetka. Jedna djevojčica rekla je da je to *kad nešto moramo riješiti što nam netko kaže*. Bila je to ista djevojčica koja je prošli put jedina znala nekoliko riječi pjesmice. Postavljene su im iste zagonetke koje su dane prvoj skupini s poticajima. Znali su točan odgovor na obje zagonetke.

Rečeno im je da će sada igrati igru koja se zove *Na slovo, na slovo* (prilog 9). Objašnjena su im pravila igre. Odgovori su bili sljedeći: za slovo *m*: *mama, mrkva, mačka*; slovo *j*: *jela, jurić*; slovo *z*: *zrna, zmija*; slovo *l*: *lav*, slovo *b*: *bubanj, bubamara, bumbar*; slovo *h*: *hrast*; *nj* kao *njuška*. Zatim im je rečeno da će se igrati rime. Rime koje su oni rekli su: *bjež - jež, pikav – jež, liju – zmiju, smjer – zvijer, češka – njuška*. Sve točne odgovore na rimu opet je dala djevojčica koja je prethodno spomenuta.

Na kraju su zamoljeni da zajedno ponove pjesmicu. Djeca nisu znala riječi i slušala su kako izgovara istraživač i pokušavali su ponoviti. Kad im je rečeno da sami izgovore pjesmicu, zapinjali su zbog neznanja riječi i tražili pomoć.

5.6. Drugi ciklus istraživanja

Za drugi ciklus istraživanja odabrana je pjesma *Brbljav žabac*. Pjesma je također izabrana zbog glasova i riječi. Popis riječi koje su poželjne za usvajanje: *brbljav, žabac, zelen, krekeće, ušao, Sanjin san*.

Za usvajanje pjesme, u skupini s poticajima, korišteni su: slika žapca kao vizualni poticaj, motivacijska pitanja, recitiranje pjesme, izvođenje pjesme uz instrumentalnu pratnju, dječji instrumentarij, brojalica i na kraju zagonetke i jezične igre. U skupini bez poticaja izvela se recitacija pjesme i postavljena su pitanja. Provjera usvojenosti riječi provedena je na isti način u skupini s poticajima i skupini bez poticaja.

5.6.1. Usvajanje pjesme *Brbljav žabac* u skupini s poticajima: Prvi susret

Drugi ciklus istraživanja započeo je 1. travnja 2019. godine. Istraživač je došao u skupinu i pozdravio djecu. Pitala su ga je li im došao svirati. Pozvani su na tepih i rečeno im je da će danas pjevati novu pjesmicu. Pokazana im je sliku žapca (slika 5.)

Slika 5. Slika žapca kao vizualni poticaj

Kad su svi dobro pogledali sliku, postavljena su im sljedeća pitanja:

- Što se nalazi na slici?

- Koje boje je žaba?
- Što ima žaba? Što vidite na slici?
- Kako se žaba kreće?
- Kako se žaba glasa?

Odmah su u glas povikali kako je na slici žaba i da je zelene boje. Odgovorili su da žaba ima oči, noge i usta. Žaba se kreće skakanjem i krekeće. Kad im je postavljeno pitanje pomoću čega se žaba kreće i da malo bolje pogledaju, odgovorili su da žaba ima krakove.

Rečeno im je da će danas pjevati novu pjesmu koja se zove *Brbljav žabac* (prilog 11). Pjesma im je prvo polaganije izrecitirana. Zamoljeni su da pokušaju ponoviti pjesmicu. Odmah su zapamtili rimu *hladu - Dadu*. Zatim je pjesmica izvedena pljeskanjem i ponovili su je zajedno. Nakon toga su uvježbavali dobu dodirivanjem glave. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kakav je žabac u pjesmi?
- Gdje je ušao?
- Koga voli Sanja?
- Što je za vas ljubav?

Odgovorili su da je žabac mali i brbljav. Ušao je u njezin san (nisu još upamtili ime Sanja). Znali su odgovoriti da Sanja voli Dadu. Na pitanje što je to ljubav, odgovori su bili sljedeći: *kad se ljubi i voli, srce, kad grlim prijatelja*.

Odsvirana im je pjesma na klavijaturama i rečeno da će zajedno ponoviti. Tiho su pjevali riječi koje su zapamtili. Ponovili smo još jednom. U drugom pjevanju pjesmice već su znali veći dio riječi. Tražili su da im se odsvira pjesmica *Jež* pa su i nju ponovili.

5.6.2. Usvajanje pjesme *Brbljav žabac* u skupini bez poticaja: Prvi susret

Dana 2.travnja 2019. godine istraživač je došao u grupu bez glazbenih poticaja. Djeca su pozdravljena i pozvana na tepih. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Koja životinja živi u bari?
- Koje boje je žaba?

- Kako se žaba glasa?

Odgovorili su da u bari živi žaba, zelene je boje i krekeće. Rečeno im je da će danas čuti pjesmu *Brbljav žabac*. Pjesmica im je izrecitirana te su im postavljena ista pitanja kao u skupini s glazbenim poticajima. Nisu znali odgovoriti da je žabac brbljav, rekli su da je žabac ušao u hlad, nisu znali da Sanja voli Dadu. Na pitanje što je za njih ljubav, odgovori su: *kad me mama grli, kad se dvoje ljubi*.

5.6.3. Usvajanje pjesme *Brbljav žabac* u skupini s poticajima: Drugi susret

Drugi susret sa skupinom s poticajima za usvajanje pjesme *Brbljav žabac* bio je 2. travnja 2019. Pitali su hoće li danas pjevati ježića i žapca. Odgovoreno im je da hoće i pozvani su na tepih. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kakav je žabac iz pjesmice?
- Koje je boje?
- Koga Sanja voli?

Odgovorili su da je žabac brbljav, zelen i da Sanja voli Dadu. Pitani su vole li brojalice i koju znaju, a oni su odgovorili da vole i znaju *En ten tini*. Pozvani su zajedno otpjevati i smisliti pokrete za brojalicu *Kreke kreke*.

KREKE, KREKE

Kreke, kreke, kreke, kreke

Stale žabe pokraj rijeke.

Klepe, klepe, klepe, klepe

Roda kaže: al su lijepo!

Čule žabe rodu pa hop hop u vodu.

Jedan dječak rekao je kako zna tu brojalicu. Prvo im je odsvirana doba pljeskanjem i izgovorene riječi brojalice. Nakon toga su pokušali zajedno. Onda su pokazali skakućući kako se žabe kreću. Rečeno im je da bi mogli skakutati kao žabe i izgovarati brojalicu. To im je bilo zabavno i smiješno.

Zamoljeni su da ponove pjesmu. Podijeljen im je dječji instrumentarij (bubnjevi i šuškalice). Istraživač je sjeo za klavijature i otpjevao je prvo sam, a zatim su se i djeca pridružila. Sada već znaju gotovo sve riječi pjesme.

5.6.4. Usvajanje pjesme *Brbljav žabac* u skupini bez poticaja: Drugi susret

Drugi susret sa skupinom bez poticaja upriličio se 4. travnja 2019. godine. Djeca su pozdravljena i pozvana sjesti na tepih. Pitali su što će danas raditi. Odgovoreno im je da će malo porazgovarati o pjesmi. Postavljena su im ista pitanja kao u skupini s poticajima. Odgovorili su da je žabac zelen i nisu znali ime Sanja, niti da Sanja voli Dadu. Izrecitirana im je pjesmica i zamoljeni su da je ponove. Pri ponavljanju pjesme djeca su djelovala nezainteresirano i kao da im je bilo dosadno. Nisu znala riječi i stečen je dojam kako žele što prije završiti s aktivnosti.

5.6.5. Usvajanje pjesme *Brbljav žabac* u skupini s poticajima: Treći susret

Treći susret skupine s poticajima bio je 8. travnja 2019. godine. Na ulazu u prostorije zatekla se skupina djece znatiželjno pitajući istraživača pjevaju li i danas. Odgovoreno im je potvrdno i zamoljeni su da sjednu na tepih kako bi započeli. Postavljeno im je nekoliko pitanja o pjesmi. Znali su da je žabac brbljav, zelen, da Sanja voli Dadu i da se žabac skriva u hladu. Rečeno im je da će se igrati pogađanja. Postavljene su dvije zagonetke (prilog 3) i pogodili su kako se radi o žapcu. Igrali su jezičnu igru *Na slovo, na slovo* (prilog 9). Odgovori na slova bili su: slovo *ž* – *žabac, žir*; slovo *z* – *zeleno, zemlja*; slovo *s* – *sladoled, sir*; slovo *v* – *voda*; slovo *b* – *bicikl, bor*; slovo *k* – *kreke, kuća*. U jezičnoj igri *Poigraj se, rimu posloži* (prilog 10) pravilno su složili rimu *malac – žabac, mekeće – krekeće i hladu – Dadu*. Na kraju su samostalno otpjevali pjesmu uz pravilan izgovor svih riječi.

5.6.6. Usvajanje pjesme *Brbljav žabac* u skupini bez poticaja: Treći susret

Treći susret skupine bez poticaja bio je 9. travnja 2019. godine. Djeca su pozdravljena i pozvana na tepih. Djeca su nevoljko išla na tepih. Rečeno im je da će ponoviti pjesmicu. Pitani su kakav je žabac i odgovorili su da je zelen. A na pitanje

kakav je još (*brbljav*), nisu znali odgovor. Postavljene su im zagonetke i znali su kako je riječ o žabi. Odgovori na jezičnu igru *Na slovo, na slovo* (prilog 9) bili su: slovo *ž* – *životinja, žaba*; slovo *z* – *zlatna ribica*; slovo *s* – *slon*; slovo *v* – *vjeverica*; slovo *b* – *baka*; slovo *k* – *kuglica*. U jezičnoj igri pravilno su složili rimu *malac – žabac* i *mekeće – krekeće*.

5.7. Treći ciklus istraživanja

Za treći ciklus istraživanja izabrana je pjesma *Veselje malog miša*. Pjesma je izabrana zbog usvajanja glasova primjerenih za dob djece koja su ispitana. Poželjne riječi za usvajanje su: *mačka, miš, šapa, rep, rupica, bijesna, objesila, brk, mijauče, tužno, mrk*.

U skupini s poticajima bile su provedene sljedeće aktivnosti: recitiranje pjesme, postavljanje poticajnih pitanja, pjevanje pjesme uz instrumentalnu pratnju, uvježbavanje pokreta i jezične igre.

Skupini bez poticaja recitirana je pjesma i postavljena su im pitanja. Treći susret provjere usvojenosti riječi jednak je skupini s poticajima.

5.7.1. Usvajanje pjesme *Veselje malog miša* u skupini s poticajima: Prvi susret

Prvi susret sa skupinom s poticajima za usvajanje pjesme *Veselje malog miša* (prilog 11) bio je 29. travnja 2019. godine. Djeca su pozdravljena i rečeno im je da će danas pjevati novu pjesmicu. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Vole li se mačka i miš?
- Jeste li kada vidjeli kako mačka lovi miša?
- Kako izgleda miš?
- Kako izgleda mačka?
- Kako se miš glasa?
- Kako se mačka glasa?

Vrlo su se zainteresirali za temu mačke i miša te su prvo počeli prepričavati svoje dogodovštine s mišem. Zaključili su da se mačka i miš ne vole jer mačka jede miša. Vidjeli su kako mačka lovi miša, a jedan je dječak rekao da je našao mišju rupu na

moru kod djeda i bake. Drugi dječak rekao je kako je vidio kad miš hvata mačku. Treći dječak rekao je kako mu je miš pojeo hranu po noći. Miš je malen i brz, a mačka je velika i strašna. Miš cijuka, a mačka mijauče.

Zatim im je izrecitirana pjesma. Ponovo su im postavljena sljedeća poticajna pitanja:

- Kakav je miš u pjesmi?
- Kakva je mačka u pjesmi?

Odgovori su bili: *miš je jurio u svoju rupu, a maca ga je lovila; maca je bila ljuta i tužna jer ga nije ulovila.*

Istraživač je otpjevao pjesmu sam, a zatim s djecom. Onda su otpjevali pjesmu uz pljeskanje dobe. Tijekom tog ponavljanja djeca su usvojila rimu *miš – niš*. Pjesma je odsvirana na klavijaturama. Zatim su potaknuti da je zajedno otpjevaju. Djeca su prvo usvojila posljednje riječi u stihovima pjesme koje se rimuju. Nakon toga su ih zamolili da još jednom otpjevaju pjesmu *Brbljav žabac* i *Jež*. Pjesmu *Brbljav žabac* ponovili su bez greške. Pjesmu *Jež* također su ponovili bez greške i sa svim usvojenim riječima. Također su pitali da ponove brojalicu *Kreke kreke* sa pokretima, tj. čučnjevima dok pjevaju i uz pljeskanje. Znali su sve riječi brojalice.

5.7.2. Usvajanje pjesme *Veselje malog miša* u skupini bez poticaja: Prvi susret

Prvi susret sa skupinom bez poticaja za usvajanje pjesme *Veselje malog miša* bio je 30. travnja 2019. godine. Djeca su pozdravljena i pozvana okupiti se na tepihu. Djeca su negodovala i rekla da im je dosadno to što se radi. Ipak se skupio određeni broj djece. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Jeste li vidjeli macu?
- Jeste li vidjeli miša?
- Jeste vidjeli da maca lovi miša?

Jedna djevojčica rekla je kako je njen brat vidio miša. Dječak je rekao da je vidio miša zalijepljenog na papir. Djevojčica ima macu i psa. Nisu nikad vidjeli da maca lovi miša.

Izrecitirana im je pjesma i pozvani su ponoviti je zajedno. Pri ponavljanju samo je jedna curica znala rimu *brk – mrk*.

5.7.3. Usvajanje pjesme *Veselje malog miša* u skupini s poticajima: Drugi susret

Drugi susret sa skupinom s poticajima bio je 2. svibnja 2019. godine. Djeca su se okupila na tepihu i postavljena su sljedeća pitanja:

- Kako se zove pjesmica?
- O kome se radi u pjesmici?
- Što je maca radila mišu?

Rekli su da se pjesma zvala Ježić pa im je ponovljen naslov pjesme. Rekli su da maca lovila miša u pjesmici.

Izrecitirana im je pjesma i onda su je ponovili. Djeca su znala veći dio riječi pjesmice, osobito rime. Pjesma im je ponovno odsvirana na klavijaturama. Djeca su rado pjevala i znala su gotovo sve riječi pjesme. Pozvani su da ustanu i smisle pokrete uz pjesmu. Gestikulirajući oponašali su mačku i miša iz pjesme. Oponašali su kako maca trči, kako grabi miša i hvata ga za rep, kako se miš skriva u rupicu, bijesni pogled mace, tužno mijaukanje mace. Na kraju aktivnosti pitali su da još jednom otpjevaju pjesmu *Brbljav žabac*.

5.7.4. Usvajanje pjesme *Veselje malog miša* u skupini bez poticaja: Drugi susret

Drugi susret sa skupinom bez poticaja bio je 3. svibnja 2019. godine. Okupili su se na tepihu i postavljena su im sljedeća pitanja:

- Kako se zove pjesma?
- Što se radilo u pjesmici?
- Što je maca radila mišu?
- Za što ga je uhvatila?
- Gdje je pobjegao miš?
- Kako se maca osjećala?

Nisu znali kako se zvala pjesma, niti su znali o kome se radi u pjesmi. Odgovorili su da je maca lovila miša za rep, a on je pobjegao u rupu. Nisu znali kako se maca osjećala.

Pjesma im je izrecitirana i onda su je pokušali ponoviti. Samo su jedan dječak i djevojčica znali rime pjesme. Ostatak djece nije sudjelovao.

5.7.5. Usvajanje pjesme *Veselje malog miša* u skupini s poticajima: Treći susret

Treći susret sa skupinom s poticajima bio je 6. svibnja 2019. godine. Djeca su stavila stolice na tepih i čekala početak aktivnosti. Postavljena su im sljedeća pitanja:

- Koga maca lovi?
- Gdje je miš pobjegao?
- Što je miš rekao maci?
- Kako se maca osjećala?

Odgovorili su da maca lovi miša i da joj je pobjegao u rupu. *Rekao je maci ne možeš mi niš, a maca je bila ljuta i tužna.*

Objašnjeno im je da će istraživač započeti pjesmu, a oni će je nastaviti. Znali su nastaviti: *pa ga šapom šćep, zgrabila za rep* i onda su zajedno otpjevali cijelu pjesmu. Znali su sve riječi pjesme. Pjesma je odsvirana na klavijaturama, dok su djeca sama i bez pomoći otpjevala cijelu pjesmu bez greške.

5.7.6. Usvajanje pjesme *Veselje malog miša* u skupini bez poticaja: Treći susret

Treći susret sa skupinom bez poticaja bio je 7. svibnja 2019. godine. Ovaj je put u aktivnosti sudjelovao najmanji broj djece (njih 8) jer su rekli da im je dosadno. Postavljena su im ista pitanja kao u skupini s poticajima. Odgovorili su da je mačka hvatala miša, ali nisu znali što mu je radila. Rekli su da je miš pobjegao u rupu. Nisu znali kakva je bila maca.

Istraživač objašnjava da će započeti pjesmu, a oni će je dovršiti. Samo su dvije djevojčice znale sve riječi. Nisu znali samostalno izrecitirati pjesmu i trebali su pomoć za nastavak svakog stiha. Ponovo su iste dvije djevojčice znale većinu riječi pjesme.

5.8. ANALIZA DOBIVENIH REZULTATA

U ovom istraživanju usvajane su tri pjesme za djecu prilagođene njihovoj dobi i glasovnim mogućnostima. U obradi prve pjesme *Jež*, grupi s poticajima, ponuđena je: senzorna motivacija mekano-bodljikavo, motivacija čitanjem priče *Priča o dobroćudnom ježu* i glazbena motivacija pjevanja pjesme *Jež*. Reakcije djeca na ove aktivnosti bile su pozitivna, a njihova zainteresiranost bila je velika. Dječja zainteresiranost se nastavila u drugom susretu. Primijećeno je znanje većeg broja riječi pjesme. Treći susret sastojao se od provjere usvojenosti leksika pitanjima, postavljanjem zagonetki i jezičnim igrama. Djeca su na pitanja o pjesmi i zagonetke odgovarala točno. Kod jezične igre *Na slovo, na slovo* i zadanih slova za smišljanje riječi, primjećuje se ponavljanje riječi iz pjesmice kao što su: *jež, zmija, njuška, krušt* (hrušt). U jezičnoj igri *Poigraj se, rimu posloži* djeca pravilno slažu rime izmišljene pjesmice koristeći riječi pjesme *Jež: bjež – jež, pikav – bodljikav, liju – zmiju, smjer – zvijer, češka – njuška*.

U prvom susretu sa skupinom bez poticaja pjesma *Jež* bila je recitirana, a zatim su postavljena pitanja. Kod ponavljanja pjesme, djeca nisu znala riječi. U drugom susretu djeca nisu znala točno odgovoriti na pitanja niti ponoviti pjesmu. U jezičnoj igri *Na slovo, na slovo* rekli su dvije riječi iz pjesme: *zmija* i *njuška*. U jezičnoj igri *Poigraj se rimu posloži* djeca su pravilno posložila rimu koristeći se riječima iz pjesme. Većinu točnih odgovora dala je jedna djevojčica iz skupine.

Za obradu pjesme *Brljav žabac* skupini s poticajima kao poticaj bila je pokazana slika žapca, postavljena su im pitanja i otpjevana pjesma uz klavijature. Djeca su aktivno bila uključena u obradu i pokazivala želju za sudjelovanjem. Znali su odgovore na pitanja. Pri završetku aktivnosti usvojili su veći dio riječi pjesme. U drugom susretu obrađena je brojalica *Kreke kreke* uz pokrete. Djeca su je brzo usvojila i s veseljem ponavljala. U trećem susretu djeca su točno odgovorila na pitanja. U jezičnoj igri *Na slovo, na slovo* rekli su riječi iz pjesmice: *žabac, zeleno i kreke*. Rima u jezičnoj igri *Poigraj se, rimu posloži* bila je točna: *malac – žabac, mekeće – krekeće i hladu – Dadu*.

Skupina bez poticaja u prvom susretu nije znala odgovore na poticajna pitanja. Bili su nezainteresirani za sudjelovanje u drugom susretu i nisu znali riječi pjesme. U trećem susretu znali su djelomično odgovoriti na pitanja. U jezičnoj igri *Na slovo,*

na slovo rekli su samo riječ žaba iz pjesme, a u jezičnoj igri *Poigraj se*, rimu posloži pogodili su sljedeću rimu *malac – žabac i mekeće – krekeće*.

U prvom susretu sa skupinom s poticajima za obrade pjesme *Veselje malog miša* postavljena su poticajna pitanja i otpjevana je pjesma uz klavijature. Djeca su podijelila svoja iskustva o mačkama i miševima. Primjećuje se da s lakoćom usvajaju rimu. U drugom susretu i ponavljanju pjesme primjećuje se usvojenost većeg dijela riječi pjesme. U trećem susretu znali su odgovore na pitanja. Prvi zadatak bio je nastaviti stihove pjesama što su djeca bez problema odradila. Drugi zadatak bio je otpjevati cijelu pjesmu. Djeca su bez pomoći i samostalno pravilno otpjevala pjesmu i znala sve riječi.

Pri prvom susretu sa skupinom bez poticaja za obradu pjesme *Veselje malog miša*, djeca su negodovala i rekla da im je dosadno. Podijelili su svoja iskustva o mački i mišu. U drugom susretu djelomično su znali odgovore na pitanja. U trećem susretu samo su dvije djevojčice znali nastaviti stihove pjesme i ponoviti cijelu pjesmu samostalno.

Pomoću glazbe ostvaruje se emocionalni, intelektualni, tjelesni i socijalni razvoj djeteta (Marić i Goran, 2013). Glazba potiče razvoj govora u intelektualnom razvoju. U emocionalnom razvoju glazba budi djetetovu aktivnost i radosno raspoloženje. Glazba razvija socijalne kompetencije zajedničkim glazbenim igrama i pjevanjem. „Pjevanjem pjesama razvija se djetetov govorni aparat“ (Marić i Goran, 2013, str. 16), a uz ples i udaraljke razvijaju se motoričke vještine i koordinacija.

Područja poticanja rane glazbene osjetljivosti, a time i razvoja govora, su: pjevanje, slušanje glazbe i sviranje (Marić i Goran, 2013). Pjevanje je najčešći oblik glazbene aktivnosti u ranoj dječjoj dobi. Osim usvajanja ritma i novih riječi, „pjevanje prirodno stimulira razvoj glasovnog aparata“ (Posokhova, 1999, str. 95). Glazba pomaže u razvoju prsnog koša i pravilnog trbušnog disanja te je preventivna mjera u sprječavanju poremećaja glasa u djece. Slušanjem glazbe potiče se razvoj rane glazbene osjetljivosti i senzibiliteta sluha (Goran i Marić, 2013). Sviranjem se razvija psihomotorika. Prema Velički i Katarinčić (2011), moždane stanice zadužene za govor i zrcalni neuroni odgovorni za motoriku nalaze se na istom mjestu u mozgu.

Glazba je umjetnost koja od najranijih dana utječe na razvoj djeteta. Govor je temeljna mogućnost komunikacije s drugim ljudima (Velički i Katarinčić, 2011).

Prema tome, glazba omogućuje djetetu lakšu komunikaciju i interakciju sa svojom okolinom.

6. ZAKLJUČAK

Dijete svojim rođenjem počinje usvajati govor. Veliku ulogu u tom procesu imaju govorni uzori. Prvi govorni uzori su majka i osobe u njenoj neposrednoj blizini. No, poticaji koji dolaze iz okoline pomažu djetetu u lakšem usvajanju novih riječi i širenju fonda riječi. Glazba je jedan od poticaja s kojim se dijete susreće od svoje najranije dobi. Majka uspostavlja prvi kontakt s djetetom pjevajući mu pjesme. Tim se činom prenose ritam i intonacija govora (Posokhova, 1999).

U provedenom istraživanju sudjelovale su dvije skupine: skupina s poticajima i skupina bez poticaja. Pokušao se istražiti doprinos glazbe kao poticaja u usvajanju riječi. Cilj ovoga završnoga rada bio je istražiti kako i na koji način glazbene aktivnosti djeluju na usvajanje semantičkoga sloja jezika djece rane dobi. Nakon odrađene tri metodičke pripreme usvajanje pjesme, skupina s poticajima je usvojila sve riječi pjesama, ritam i intonaciju. Prisutnost glazbe u vrtiću obogatilo je njihovo iskustvo. Svakim dolaskom veselili su se pjevanju nove pjesme i ponavljanju već naučenih pjesama. Željeli su isprobati klavijature. Radosno su prihvatili nove pokrete uz brojalice te su smišljali i svoje pokrete. Glazba ih je pokrenula, potaknula na drugačiji doživljaj pjesme od samog čitanja ili recitiranja.

Skupina bez poticaja djelomično je usvojila riječi pjesama. Svakim dolaskom u skupinu opadalo je zanimanje za aktivnost. Djeca su se dizala s tepiha i odlazila. Posebno zanimljivim pokazale su se dvije djevojčice iz skupine bez poticaja koje su usvojile riječi pjesama bez obzira na manjak poticaja.

Glazba bi trebala biti utkana u sve dijelove dječjega iskustva života. Dijete tako upoznaje i gradi svoj svijet. Odgajatelji imaju odgovornost u svome radu približiti glazbu djeci, stvoriti im veselo i motivirajuće ozračje u kojemu će se moći normalno razvijati.

LITERATURA

1. Apel, K., Masterson J.J, (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6.godine*. Lekenik: Ostvarenje.
2. Bognar, L. (2000). *Kvalitativni pristup istraživanju odgojno-obrazovnog procesa*. U: Matijević, M. (Ur.), Zbornik radova Učiteljske akademije u Zagrebu, 2(1), str. 45 - 54
3. Crnković, M., (1998). *Hrvatske malešnice: dječje pjesme pučkog izvorišta ili podrijetla*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Goldberg, S., (2003). *Razvojne igre za predškolsko dijete*. Lekenik: Ostvarenje.
5. Gospodnetić, H., Novosel, I., Blašković, J., (2010). *Sviranje i pjevanje za predškolski odgoj*. Petrinja: Skripta za kolegije „Sintisajzer“ i „Instrumentalna pratnja s pjevanjem“ za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta u Petrinji
6. Gospodnetić, H., (2011). *Metodika glazbene kulture za rad u vrtićima*. Zagreb: Skripta za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu.
7. Gospodnetić, H., (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor.
8. Guberina, P. (2010). *Govor i čovjek. Verbatonalni sistem*. Zagreb: Artresor.
9. Herljević, I., Poshokova, I., (2002). *Govor, ritam, pokret*. Zagreb: Ostvarenje.
10. Horga, D., Liker, M. (2016). *Artikulacijska fonetika*. Zagreb: Ibis grafika.
11. *Hrvatska enciklopedija* (2019). Mrežno izdanje. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr> (1. 8. 2019.)
12. Hržica, G., Peretić, M., (2015), Što je jezik?, , J. Kuvač Kraljević (Ur), u *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. str. 9-25.
13. Jelaska, Z. (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

14. Jurišić, G., Sam Palmić, R., (2002). *Brojalica – snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Sveučilišna knjižnica Rijeka.
15. Kuvač, J. (2007). *Drugi jezik hrvatski: poučavanje hrvatskoga kao nematerinskoga jezika u predškoli i školi s posebnim osvrtom na poučavanje govornika bajaškoga romskoga*. Zagreb: Profile International.
16. Kuvač Kraljević, J., Kologranić Belić, L. (2015), Rani jezični razvoj, J. Kuvač Kraljević (Ur), u *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. str. 25-35.
17. Kuvač Kraljević, J. (2017). *Otključavanje jezika*. Zagreb: Hrvatsko interdisciplinarno društvo.
18. *Lukin portal za djecu i obitelj*. (2019). Dostupno na: <http://www.pjesmicezadjecu.com/> (16. 2. 2019.)
19. Marić, Lj., Goran, Lj., (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
20. *Medicina – zdravstveni portal*. (2019). Dostupno na: <https://www.zdravlje.eu/> (6. 8. 2019.)
21. Peti-Stantić, A., Velički, V., (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa.
22. Poshokova, I., (1999). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Zagreb: Ostvarenje.
23. Poshokova, I., (2005). *Izgovor: kako ga poboljšati*. Lekenik: Ostvarenje.
24. Predojević, Ž. (2013). *Narodne usmene uspavanke u suvremeno doba – od klasifikacije do izvedbe*. U: Pintarić, A. (Ur.), *Zlatni danci 14- Suvremena dječja književnost II*. Osijek: Filozofski fakultet Osijek, 2013. str. 203-221
25. Šmit, M.B., (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Haid.
26. Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu – Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa.

PRILOZI

1. Protokol istraživanja za skupinu s poticajima (pjesma *Jež*)

Prvi susret

1. Senzorna motivacija bodljikavo/mekano
2. Čitanje priče *Priča o dobroćudnom ježu* Hrabroslava Radića (www.pjesmezadjecu.com) uz pomoć slike ježa
3. Postavljanje pitanja o priči
4. Izvođenje pjesme *Jež* na klavijaturama
5. Izvođenje pjesme na klavijaturama uz pridruživanje djece
6. Postavljanje pitanja o izvedenoj pjesmi *Jež*
7. Ponavljanje pjesme sa djecom i dječjim instrumentarijem

Drugi susret

1. Ponavljanje pjesme *Jež* na klavijaturama
2. Zajedničko izvođenje pjesme sa djecom i dječjim instrumentarijem
3. Igra sa pjevanjem – *Boc, boc iglicama*
4. Likovna aktivnost: crtanje ježa drvenim bojama ili pastelom bojom

Treći susret

1. Razgovor o pjesmi
2. Postavljanje zagonetki
3. Jezična igra „Na slovo, na slovo“: djeca će imati zadatak smisliti što više riječi koje započinju sa slovom: j, b, l, h, nj, z i m.
4. jezična igra „Poigraj se, rimu složi“: objasniti ću djeci da ćemo se poigrati riječima tako da ćemo sastavljati pjesmicu:
Ajmo sada bjež jer ide mali ---(jež)

On je malo pikav jer je --- (bodljikav)

U šumi sretne liju, ponekad i dugačku --- (zmiju)

Kad ga vide, svi mijenjaju smjer jer on je strašna --- (zvijer)

Stalno se češka kad ga svrbi --- (njuška)

Čuje se puška jer u grmu nešto --- (šuška)

2. Protokol istraživanja za skupinu bez poticaja (pjesma *Jež*)

Prvi susret

1. Recitiranje pjesme *Jež*
2. Pitanja o pjesmi

Drugi susret

1. Ponovno recitiranje pjesme *Jež*
2. Pitanja o pjesmi

Treći susret

- Provjera usvojenosti riječi ista kao u grupi s poticajima

3. Protokol istraživanja za skupinu s poticajima (pjesma *Brbljav žabac*)

Prvi susret

1. Pokazivanje slike žapca kao vizualni poticaj i pitanja o njegovim karakteristikama:
 - Koje je boje žabac?
 - Što on ima?
 - Kako se kreće?
 - Kako se glasa?
2. Recitiranje pjesme
3. Ponavljanje pjesme s djecom
4. Uvježbavanje dobe različitim metodičkim postupcima (pljeskanje, pucketanje prstima)
5. Postavljanje pitanja o izvedenoj pjesmi:
 - Kakav je žabac u pjesmi?
 - Gdje je ušao?
 - Koga voli Sanja?
 - Što je za vas ljubav?
6. Izvođenje pjesme na klavijaturama

7. Izvođenje pjesme na klavijaturama uz pridruživanje djece

Drugi susret

1. Razgovor o pjesmi (ponavljanje pitanja)
2. Demonstracija brojalice *Kreke, kreke* (www.pjesmezadjecu.com)

KREKE, KREKE

Kreke, kreke, kreke, kreke

Stale žabe pokraj rijeke.

Klepe, klepe, klepe, klepe

Roda kaže: al su lijepi!

Čule žabe rodu pa hop hop u vodu.

3. Uvježbavanje dobe brojalice različitim metodičkim postupcima
4. Zajedničko ponavljanje pjesme *Brbljav žabac*
5. Ponavljanje pjesme s dječjim instrumentarijem
6. Izvođenje pjesme s dječjim instrumentarijem i klavijaturama

Treći susret

1. Razgovor o pjesmi
2. Postavljanje zagonetki:

1. Kuća mu je bara

Draga iznad svega

U njoj živi, rado pjeva,

rega, rega, rega

2. Po zemlji skače, po vodi pliva

a cijele zime, dugi san sniva

3. Jezična igra *Na slovo, na slovo* sa slovima: ž, z, s, v, b, k.

4. Jezična igra *Poigraj se, rimu složi*. Sastavljanje pjesmice:

Ima jedan zelen malac, ime mu je (žabac)

On je ponekad frfljav jer je (brbljav)

Dok koza mekeće, žabac (krekeće)

Ljubav se događa u hladu jer tamo Sanja (voli Dadu)

4. Protokol istraživanja za skupinu bez poticaja (pjesma *Brbljav žabac*)

Prvi susret

1. Recitiranje pjesme *Brbljav žabac*
2. Pitanja o pjesmi

Drugi susret

1. Ponovno recitiranje pjesme *Brbljav žabac*
2. Pitanja o pjesmi

Treći susret

- Provjera usvojenosti riječi ista kao u grupi s poticajima

5. Protokol istraživanja za skupinu s poticajima (pjesma *Veselje malog miša*)

Prvi susret

1. Postavljanje poticajnih pitanja:
 - Vole li se mačka i miš?
 - Jeste li kada vidjeli kako mačka lovi miša?
 - Kako izgleda miš?
 - Kako izgleda mačka?
 - Kako se miš glasa?
 - Kako se mačka glasa?
2. Recitiranje pjesme
3. Postavljanje pitanja o izvedenoj pjesmi:

- Kakav je miš u pjesmi?
 - Kakva je mačka u pjesmi?
4. Pjevanje pjesme s djecom
 5. Pjevanje pjesme uz pljeskanje
 6. Izvođenje pjesme na klavijaturama
 7. Izvođenje pjesme na klavijaturama uz pridruživanje djece

Drugi susret

1. Postavljanje poticajnih pitanja:
 - Kako se zove pjesmica?
 - O kome se radi u pjesmici?
 - Što je maca radila mišu?
2. Ponavljanje pjesme recitacijom
3. Ponavljanje pjesme recitacijom s djecom
4. Izvođenje pjesme na klavijaturama
5. Zajedničko pjevanje pjesme uz klavijature
6. Pjevanje pjesmice uz pokrete i gestikuliranje
7. Uvježbavanje pokreta i gestikulacije

Treći susret

1. Postavljanje pitanja:
 - Koga maca lovi?
 - Gdje je miš pobjegao?
 - Što je miš rekao maci?
 - Kako se maca osjećala?
2. Nastavljanje stihova pjesmice:
 - Lovi maca miša -
 - Ali ga je samo -
 - Umakao sretno -
 - I ruga se maci -
 - A maca je bijesna - ...
 - Mijauče tužno -
3. Samostalno recitiranje pjesme (skupno)
4. Samostalno pjevanje pjesme (skupno)

6. Protokol istraživanja za skupinu bez poticaja (pjesma *Veselje malog miša*)

Prvi susret

1. Postavljanje pitanja:
 - Jeste li vidjeli macu?
 - Jeste li vidjeli miša?
 - Jeste vidjeli da maca lovi miša?
2. Recitacija pjesme
3. Ponavljanje recitacije pjesme

Drugi susret

1. Postavljanje poticajnih pitanja:
 - Kako se zove pjesma?
 - Što se radilo u pjesmici?
 - Što je maca radila mišu?
 - Za što ga je uhvatila?
 - Gdje je pobjegao miš?
 - Kako se maca osjećala?
2. Recitiranje pjesme
3. Ponavljanje pjesme s djecom

Treći susret

1. Postavljanje poticajnih pitanja
2. Nastavljanje stihova pjesmice:
 - Lovi maca miša - (cijela pjesma)
Ali ga je samo -
Umakao sretno -
I ruga se maci -
A maca je bijesna
Mijauče tužno -
3. Samostalno recitiranje pjesme

7. Tekst priče *Priča o dobroćudnom ježu* (Hrabroslav Radić)

Bio jednom jedan jež. Imao je bolesna prijatelja u drugoj šumi. Pošao ga je posjetiti. Prolazio je kraj stabla punog jabuka. Spretno se popeo poput cirkusanta na drvo jabuke. Počeo je tresti grane i jabuke su padale i padale. I začas je na zemlji bila puna hrpa jabuka. Zatim se jež bacio sa stabla na leđa i u trenu su se zrele jabuke zabile na njegove iglice. I bi sve kako je zamislio. Stigao je prijatelju pun jabuka. Bolesni prijatelj ježić se nasladio i razveselio, a njegova obitelj, ježica i mali ježići, imali su pravu gozbu. Našem prijatelju ježu još je ostalo jabuka i odnio ih je svojoj mami, staroj ježici, kako bi imala za zimnicu. Bila je jesen i sva šuma bila je u zlatu. I ona se veselila dobroćudnom ježu.

8. Tekst igre s pjevanjem *Boc, boc iglicama*

BOC, BOC IGLICAMA

Boc, boc iglicama, ne diraj ga ručicama

Bode, bode jež! Bjež' u rupu, bjež'!

9. Jezična igra *Na slovo, na slovo* (Jezične igre za velike i male, Peti-Stantić, Velički, 2008.)

Zajedno s djecom odaberemo jedan glas/slovo abecede. Djeca dižući ruku govore riječi koje počinju tim glasom. Pritom djeca uče kako se pristojno javiti za riječ i saslušati drugoga, a uz to vježbaju i zapamtiti riječ koju su smislili dok ne dođu na red. Nastavak igre može biti takav da djeca sjede za stolovima, svatko s papirom ispred sebe, tako da mogu, kad se izgovori neka riječ, nacrtati ono što je njome izrečeno.

10. Jezična igra *Poigraj se, rimu posloži* (Jezične igre za velike i male, Peti-Stantić, Velički, 2008.)

Svi sjede u krugu tako da sva djeca vide jedna druge. Voditelj im objasni da će se poigrati riječima tako da će sastavljati pjesmice. Pjesmice mogu biti o bilo kojoj temi, a ne mora biti ni neka posebna tema... važno je samo da se sjetite riječi koje se po zvuku slažu sa zadnjom riječi u stihu.

Ako je riječ o mlađoj djeci, ne mora se tražiti potpuna rima, nego samo podudaranje zadnjeg glasa ili sličnost po zvuku.

11. Notni prilog – dječje pjesme

Jež (intonacija: a1)

F. Leszczynska

1. Kra - tke no - ge, ma - la nju - ška, po svem tije - lu bo - dlja šu - ška.
5 2. Žu - ri pre - ko li - šča gu - sta, lo - vi mi - ša, zmi - ju, hru - šta.

Ka - kva je to stra - šna zvijer? To je je - žo, ma - li jež!
Ka - kva je to stra - šna zvijer? Bo - dlji - ka - vi je - žo, jež!

70. *Brbljav žabac*
Stanislav Femenić
Ivenka Kerić

Živahno

Br - bljav ža - bac je - dan dan u - ša - o u Sa - njen san. Br - bljav ža - bac ze - len sav,
tu kre - ke - će, ne - će van! Kre - ke - će u hla - du:
"Sa - nja vo - li Da - du!" Kre - ke - će u hla - du: "Sa - nja vo - li Da - du!"

Veselje malog miša

L. Kozinović

Živahno

Lo-vi ma-ca mi-ša, pa ga ša-pom ščep, a-li ga je sa-mo zgra-bi-la za rep.

Umakao sretno, u rupicu miš,
i ruga se maci: "Ne možeš mi niš."

A maca je bijesna, objesila brk,
mijauče tužno, pogled joj je mrk.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ja, Ana Trogrančić Štrk, samostalno istražila literaturu, provela istraživanje i napisala završni rad na temu Glazbene aktivnosti kao poticaji u usvajanju semantičkoga sloja leksika djece rane dobi pod vodstvom dr. sc. Jelene Blašković i sumentorice Božice Vuić, prof.

Petrinja, rujan 2019.

Ana Trogrančić Štrk